

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Hallitussihteeri
Anne Vänskä

Muistio
7.12.2023

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN ASETUS TURKISTUOTTAJILLE JÄRJESTETTÄVIEN LOMITUSPALVELUJEN ENIMMÄISMÄÄRISTÄ VUONNA 2024

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esitettävällä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vahvistettaisiin kalenterivuoden 2024 aikana järjestettävien turkistuottajien vuosilomapäivien enimmäismääräksi 18 päivää ja lisävapaatuntien enimmäismääräksi 120 tuntia turkistuottajaa kohden. Enimmäismäärät vahvistettaisiin huomioiden vuonna 2024 käytettävissä oleva määräraha.

1 Asian tausta

Turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain (1264/2009) (jäljempänä *lomituspalvelulaki*) 1 §:n 1 momentin mukaan turkistuottajalle järjestetään lomituspalveluja tämän lain nojalla vuosilomaa varten maksutta ja lisävapaata varten maksullisena valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa.

Lomituspalvelulaissa säädetään, millä edellytyksillä ja millaisten tehtävien hoitamiseksi turkistuottajien lomituspalveluja voi saada. Vuosiloman ajalta lomitus on maksutonta, mutta lisävapaan aikaisesta lomituksesta peritään käyttäjältä lomituspalvelulain 6 §:ssä säädetty maksu (6,50 €/h).

Lomituspalveluja järjestetään turkistuottajan valinnan perusteella joko osoittamalla hänelle lomittaja tai korvaamalla turkistuottajan itse hankkimista lomituspalveluista aiheutuneita kustannuksia palvelujen tuottajalle.

Palvelujen tuottajalle maksettava kustannusten korvaus on enintään 22,50 euroa tunnilta ja korvausta ei makseta arvonlisäveron osuuteen. Kustannusten korvauksen euromäärä (22,50 €/h) samoin kuin turkistuottajalta lisävapaan aikaisesta lomituksesta perittävän maksun euromäärä (6,50 €/h) vastasivat vuoden 2016 palkkakertoimen tasoa. Ne tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

Lomituspalvelulain toimeenpanosta vastaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos (jäljempänä *Mela*).

2 Asetuksenantovaltuus

Lomituspalvelulain 4 §:n mukaan kalenterivuoden aikana järjestettävien vuosilomapäivien ja lisävapaatuntien turkistuottajakohtainen enimmäismäärä vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella edellisen kalenterivuoden loppuun mennessä. Enimmäismäärät vahvistetaan ottaen huomioon kunakin vuonna käytettävissä oleva määräraha.

3 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Melan kanssa. Esityksen valmistelun aikana ei järjestetty lausuntokierrosta asian teknisen luonteen vuoksi. Esityksestä pyydettiin kuitenkin valtiovarainministeriön lausunto raha-asianvaliokunnan käsittelyä varten. Valtiovarainministeriöllä ei ollut esityksestä lausuttavaa.

4 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Turkistuottajalle järjestetään lomituspalveluja valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa ja lomituspalvelujen enimmäismäärät vahvistetaan huomioiden kunakin vuonna käytettävissä oleva määräraha.

Lomituspalvelujen enimmäismääräksi on vahvistettu vuosina 2012–2023 18 päivää vuosilomaa ja 120 tuntia lisävapaata. Esitettävällä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vahvistettaisiin kalenterivuoden 2024 aikana järjestettävien turkistuottajien vuosilomapäivien enimmäismääräksi 18 päivää ja lisävapaatuntien enimmäismääräksi 120 tuntia turkistuottajaa kohden.

5 Taloudelliset vaikutukset

Vuosilomaan oikeutettujen turkistuottajien määrä vuonna 2023 on vähentynyt 280 turkistuottajaan. Määrä on laskenut edellisvuodesta noin 20 %. Melan kuntien paikallisyksiköiltä saaman tiedon mukaan turkistarhauksen lopettamisen syynä on huono kannattavuus johtuen hiipuneesta ulkomaankaupasta sekä lintuinfluenssa.

Melan arvion mukaan vuosilomaan oikeutetuista turkistuottajista noin 96 % käyttää vuosilomaa vuonna 2023. Vuosilomaa käyttävistä turkistuottajista noin 68 % järjestää lomituksen itse ja noin 32 % on valinnut kunnan järjestämät lomituspalvelut. Vuosilomaan oikeutetuista turkistuottajista noin 57 % käyttää maksullista lisävapaata vuonna 2023. Heistä lomituksensa itse järjestävät turkistuottajat käyttävät lisävapaata lähes vuodelle 2023 säädetyn enimmäismäärän.

Melan kuntien paikallisyksiköiltä saaman tiedon mukaan turkistuottajat ovat käyttäneet aiempaa enemmän lomituspalveluja alkuvuodesta 2023. Paikallisyksiköiden arvion mukaan lomituspalvelujen lisääntynyt käyttö voi ennakoida sitä, että turkistarha aiottaisiin lopettaa vuoden 2023 aikana.

Taulukossa 1 on kuvattu vuosien 2021 ja 2022 aikana toteutuneen lomitustoiminnan laajuus sekä arvioitu vuosien 2023 ja 2024 aikana toteutuvan lomitustoiminnan laajuutta.

Vuoden 2024 arvioissa oletetaan, että vuosilomaa ja lisävapaata käyttävien turkistuottajien määrän lasku jatkuu maltillisena (noin 2 %:n lasku). Vuoden 2024 arvio on myös laadittu olettaen, että lomituspalvelujen enimmäismäärä pidettäisiin vuonna 2024 samalla tasolla kuin aiemmin, ja että vuosilomaa ja lisävapaata käytettäisiin täysimääräisesti enimmäismäärä.

Taulukko 1

VUOSILOMA	2021 toteutunut	2022 toteutunut	2023 arvio	2024 arvio
Vuosilomaan oikeutettuja/ itse järjestetty lomitus	273	249	200	194
Vuosilomaan oikeutettuja/ kunnan järjestämä lomitus	116	103	80	78
Vuosilomaan oikeutettuja yhteensä	389	352	280	272
Vuosiloman käyttäjiä/ itse järjestetty lomitus	245	225	181	175
Vuosiloman käyttäjiä/ kunnan järjestämä lomitus	108	89	87	87
Vuosiloman käyttäjiä yhteensä	352	314	268	262
Vuosilomapäivien määrä/ itse järjestetty lomitus	4 367	4 030	3 258	3 150
Vuosilomapäivien määrä/ kunnan järjestämä lomitus	1 861	1 539	1 566	1 566
Vuosilomapäivien määrä yhteensä	6 228	5 569	4 824	4 716
Vuosilomapäiviä/ vuosiloman käyttäjä/ itse järjestetty lomitus	17,82	17,91	18,00	18,00
Vuosilomapäiviä/ vuosiloman käyttäjä/ kunnan järjestämä lomitus	17,23	17,29	18,00	18,00
Vuosilomapäiviä/ vuosiloman käyttäjä	17,69	17,74	18,00	18,00
Vuosilomatunnit/ itse järjestetty lomitus	32 854,32	30 053,30	24 296,19	23 490,79
Vuosilomatunnit/ kunnan järjestämä lomitus	12 272,00	9 928,25	10 102,43	10 102,43
Vuosilomatunnit yhteensä	45 126,32	39 981,55	34 398,62	33 593,22

Vuosilomapäivän kesto (h/pv)/ itse järjestetty lomituis	7,52	7,46	7,46	7,46
Vuosilomapäivän kesto (h/pv)/ kunnan järjestämä lomituis	6,59	6,45	6,45	6,45
Vuosilomapäivän kesto(h/pv)/ keskimäärin	7,25	7,18	7,13	7,12
LISÄVAPAA	2021	2022	2023	2024
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Lisävapaata käyttävät henkilöt/ itse järjestetty lomituis	171	162	132	128
Lisävapaata käyttävät henkilöt/ kunnan järjestämä lomituis	39	35	28	28
Lisävapaata käyttävät henkilöt yhteensä	210	197	160	156
Lisävapaatunteja/ itse järjestetty lomituis	20 269,28	18 817,38	15 840,00	15 360,00
Lisävapaatunteja/ kunnan järjestämä lomituis	3 538,50	3 047,00	2 902,00	2 842,00
Lisävapaatunteja yhteensä	23 807,78	21 864,38	18 742,00	18 202,00
Lisävapaatunteja/ käyttäjä/ itse järjestetty lomituis	118,53	116,16	120,00	120,00
Lisävapaatunteja/ käyttäjä/ kunnan järjestämä lomituis	90,73	87,06	103,64	101,50
Lisävapaatunteja/ käyttäjä/keskimäärin	113,37	110,99	117,14	116,68
VUOSILOMA JA LISÄVAPAA YHTEENSÄ	2021	2022	2023	2024
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Järjestetyt lomitustunnit/ itse järjestetty lomituis	53 123,60	48 870,68	40 136,19	38 850,79
Järjestetyt lomitustunnit/ kunnan järjestämä lomituis	15 810,50	12 975,25	13 004,43	12 944,43
Järjestetyt lomitustunnit yhteensä	68 934,10	61 845,93	53 140,62	51 795,22

Taulukossa 2 on todettu vuosien 2021 ja 2022 aikana toteutuneen lomitustoiminnan kustannukset sekä esitetty arviot vuosien 2023 ja 2024 aikana toteutuvan lomitustoiminnan kustannuksista.

Kustannuksissa on arvioitu tapahtuvan lähinnä lomittajien palkkakustannusten kohoamisesta ja laissa mainittujen rahamäärien palkkakertoimella tarkistamisesta aiheutuva nousu.

Taulukko 2*

VUOSILOMAN JA LISÄVAPAAN KUSTANNUKSET YHTEENSÄ	2021	2022	2023	2024
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Itse järjestetty lomituis/ korvaukset palvelun tuottajille (€)	1 270 321,61	1 189 759,02	1 024 676,97	1 042 366,77
Itse järjestetty lomituis/ korvaukset palvelun tuottajille (€/h)	23,91	24,35	25,53	26,83
Kunnan järjestämän lomituisen menot (€)	535 755,42	459 347,28	476 482,31	490 852,78
Kunnan järjestämän lomituisen menot (€/h)	33,89	35,40	36,64	37,92
Lomitustoiminnan menot yhteensä (€)	1 806 077,03	1 649 106,30	1 501 159,28	1 533 219,55
Lomitustoiminnan menot yhteensä (€/h)	26,20	26,66	28,25	29,60
Tulot lisävapaamuksista/ itse järjestetty lomituis (€)	139 890,47	132 380,86	116 899,20	119 040,00

Tulot lisävapaamaksuista/ kunnan järjestämä lomitus (€)	24 585,95	24 157,50	21 416,76	22 025,50
Tulot lisävapaamaksuista yhteensä (€)	164 476,42	156 538,36	138 315,96	141 065,50
Lisävapaamaksutulo (€/h)/ itse järjestetty lomitus	6,90	7,04	7,38	7,75
Lisävapaamaksutulo (€/h)/ kunnan järjestämä lomitus	6,95	7,93	7,38	7,75
Muut tulot	1 222,34	1 470,39		
Vuosilomalomituksen ja lisävapaan kustannukset yhteensä	1 640 378,27	1 491 097,55	1 362 843,32	1 392 154,05
VUOSILOMA	2021	2022	2023	2024
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Vuosilomalomituksen tuntihinta/ itse järjestetty lomitus (€/h)	23,91	24,35	25,53	26,83
Vuosilomalomituksen tuntihinta/ kunnan järjestämä lomitus (€/h)	33,89	35,40	36,64	37,92
Vuosilomalomituksen päivähinta/ itse järjestetty lomitus (€/pv)	179,90	181,55	190,39	200,08
Vuosilomalomituksen päivähinta/ kunnan järjestämä lomitus (€/pv)	223,45	228,38	236,37	244,63
Vuosilomalomituksen kustannus/ itse järjestetty lomitus €	785 631,11	731 649,01	620 281,77	630 257,97
Vuosilomalomituksen kustannus/ kunnan järjestämä lomitus €	415 849,63	351 477,98	370 153,03	383 084,14
Vuosilomalomituksen kustannus yhteensä €	1 201 480,73	1 083 126,99	990 434,80	1 013 342,11
LISÄVAPAA	2021	2022	2023	2024
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Lisävapaamaksu (€/h)	6,94	7,11	7,38	7,75
Lisävapaan nettotuntihinta/ itse järjestetty lomitus (€/h)	17,01	17,31	18,15	19,08
Lisävapaan nettotuntihinta/ kunnan järjestämä lomitus (€/h)	26,94	27,47	29,26	30,17
Lisävapaan kustannus/ itse järjestetty lomitus €	344 800,03	325 729,15	287 496,00	293 068,80
Lisävapaan kustannus/ kunnan järjestämä lomitus €	95 319,84	83 711,80	84 912,52	85 743,14
Lisävapaan kustannus yhteensä €	440 119,88	409 440,95	372 408,52	378 811,94
Muut tulot	1 222,34	1 470,39		
Vuosilomalomituksen ja lisävapaan kustannukset yhteensä	1 640 378,27	1 491 097,55	1 362 843,32	1 392 154,05

* Laskutoimituksissa käytettyjen lukujen pyöristykset aiheuttavat taulukossa epätarkkuuksia.

Valtion vuoden 2024 talousarvion momentille 33.80.41 (valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin) on varattu 1 700 000 euron suuruinen kahden vuoden siirtomääräraha turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin. Kalenterivuonna 2024 käytettävissä oleva määräraha ilmenee taulukosta 3.

Taulukko 3

Kalenterivuoden 2022 siirtomäärärahasta (1,9 milj. €) siirtyi kalenterivuodelle 2023	549 302
Kalenterivuoden 2023 kahden vuoden siirtomääräraha	1 900 000
Kalenterivuonna 2023 käytettävissä oleva määräraha yhteensä	2 449 302
Kalenterivuonna 2023 maksetut ennakot (arvio)	1 742 604
Kalenterivuonna 2023 saadut vuoden 2022 ennakoiden palautukset (tuloa)	293 712
Kalenterivuonna 2023 maksetut vuoden 2022 loppuerät	25
Määrärahan käyttö kalenterivuonna 2023 yhteensä (arvio)	1 448 918
<i>(Vertaa kalenterivuoden 2023 määrärahan käyttöä taulukossa 2 arvioituihin vuoden 2023 aikana tosiasiallisesti toteutuvien lomitusten kustannuksiin</i>	<i>1 362 843,32</i>
Kalenterivuonna 2023 jää käyttämättä kalenterivuoden 2022 siirtomäärärahaa (arvio) (ei enää siirry)	0
Kalenterivuonna 2023 jää käyttämättä kalenterivuoden 2023 siirtomäärärahaa (arvio)	1 000 384
Kalenterivuonna 2023 jää käyttämättä yhteensä (arvio)	1 000 384
Kalenterivuoden 2023 siirtomäärärahasta (1,9 milj. €) siirtyy kalenterivuodelle 2024 (arvio)	1 000 384
Kalenterivuoden 2024 kahden vuoden siirtomääräraha	1 700 000
Kalenterivuonna 2024 käytettävissä oleva määräraha yhteensä (arvio)	2 700 384
Kalenterivuonna 2024 maksettavat ennakot (arvio)	1 700 000
Kalenterivuonna 2024 saatavat vuoden 2023 ennakoiden palautukset (tuloa) (arvio)	250 000
Kalenterivuonna 2024 maksettavat vuoden 2023 loppuerät (arvio)	36 000
Määrärahan käyttö kalenterivuonna 2024 yhteensä (arvio)	1 486 000
<i>(Vertaa kalenterivuoden 2024 määrärahan käyttöä taulukossa 2 arvioituihin vuoden 2024 aikana tosiasiallisesti toteutuvien lomitusten kustannuksiin</i>	<i>1 392 154,05</i>
Kalenterivuonna 2024 jää käyttämättä kalenterivuoden 2023 siirtomäärärahaa (arvio) (ei enää siirry)	0
Kalenterivuonna 2024 jää käyttämättä kalenterivuoden 2024 siirtomäärärahaa (arvio)	1 214 384
Kalenterivuonna 2024 jää käyttämättä yhteensä (arvio)	1 214 384

Mela on ehdottanut, että vuonna 2024 lomituspalvelujen enimmäismäärä pidettäisiin edelleen aiemmalla tasolla, eli vuosiloman enimmäismäärä olisi 18 päivää ja lisävapaan enimmäismäärä 120 tuntia.

Jos lomituspalvelujen enimmäismäärä pidettäisiin vuonna 2024 samalla tasolla kuin aiempina vuosina, vuoden 2024 aikana tosiasiallisesti toteutuvien, eli vuoden 2024 aikana pidettävien vuosilomien ja lisävapaiden kustannukset olisivat arviolta yhteensä 1 392 154,05 euroa (arvio taulukossa 2). Tämä kustannusarvio pysyy momentille 33.80.41 vuodelle 2024 varatun 1 700 000 euron siirtomäärärahan rajoissa.

Käytännössä turkistuottajien lomituspalvelujen kustannusten korvauksia pannaan kunnissa maksuun kalenterivuoteen verrattuna viiveellä. Toisin sanoen esimerkiksi vuonna 2024 käytettävissä olevaa määrärahaa (1 700 000 e + 1 000 384 e = 2 700 384 euroa) käytetään jonkin verran myös vuoden 2023 aikana tosiasiallisesti toteutuneiden, eli vuoden 2023 aikana pidettyjen vuosilomien ja lisävapaiden kustannuskorvausten maksuun. (Edellisenä vuonna toteutuneiden palvelujen kustannukset katetaan ensisijaisesti edelliseltä vuodelta mahdollisesti siirtyneellä määrärahalla.) Vastaavasti osa vuoden 2024 aikana tosiasiallisesti toteutuvien, eli vuoden 2024 aikana pidettävien vuosilomien ja lisävapaiden kustannuskorvauksista jää maksettavaksi vuonna 2025 käytettävissä olevasta määrärahasta. Taulukosta 3 ilmenee, että arvioitu määrärahan käyttö kalenterivuonna 2024 on noin 1 486 000 euroa. Siten määrärahaa arvioidaan käytettävän kalenterivuonna 2024 enemmän kuin vuoden 2024 aikana tosiasiallisesti toteutuvista, eli vuoden 2024 aikana pidettävistä vuosilomista ja lisävapaista aiheutuvat arvioidut kustannukset ovat.

Kuitenkin myös arvioitu määrärahan käyttö kalenterivuonna 2024 pysyy momentille 33.80.41 vuodelle 2024 varatun 1 700 000 euron siirtomäärärahan rajoissa.

Mela on tuonut esiin, että vuonna 2024 käytettävissä oleva määräraha (1 700 000 e + 1 000 384 e = 2 700 384 euroa) mahdollistaisi myös turkistuottajien lomituspalvelujen lisäämisen vuonna 2024, koska käytettävissä olevasta määrärahasta jää käyttämättä arviolta 1 214 384 euroa. Vuosittainen lomituspalvelujen turkistuottajakohmainen enimmäismäärä vahvistetaan kuitenkin ottaen huomioon vain valtion talousarvion momentille 33.80.41 kunakin vuonna varattu vuosittainen määräraha, eli vuoden 2024 osalta 1 700 000 euroa. Palvelujen enimmäismäärää ei voida mitoittaa kestäväällä tavalla edelliseltä vuodelta siirtyvän määrärahan varaan. Ottaen huomioon turkistuottajien vakiintuneen lomituspalvelujen tason sosiaali- ja terveysministeriö katsoo tarkoituksenmukaiseksi pitää turkistuottajien lomituspalvelujen enimmäismäärän aiempien vuosien tasolla.

6 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024 ja se olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2024.

Esitys

Esitetään, että sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksen, jolla turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettun vuosiloman ja lisävapaan enimmäismääräksi vuonna 2024 vahvistettaisiin 18 päivää vuosilomaa ja 120 tuntia lisävapaata turkistuottajaa kohti.